Aiheuttamisperiaatteella eli kuntakohtaisten toteutuneiden kustannusten perusteella laskutettavat palvelut Tunturi-Lapin ja Pellon työllisyysalueella 1.1.2026 lukien ja yhteistoimintasopimuksen muuttaminen

Khall 18.11.2025 § 426
558/00.04.01/2025

Valmistelija Kunnanjohtaja Timo Kurula, puh. 040 595 7597

Tunturi- Lapin ja Pellon työllisyysalueen perustamiseksi ja julkisten työvoimapalveluiden järjestämiseksi sovittu yhteistoimintasopimus on ollut voimassa 1.1.2025 lukien. Sopimuksen mukaisten tehtävien taloudenhoito on vastuukunnan eli Kittilän vastuulla. Yhteisen toimielimen talous on osa vastuukunnan talousarviota ja taloussuunnittelua ja talousarvion valmistelussa noudatetaan vastuukunnan talousarvioprosessia.

Yhteistoimintasopimuksen mukaisesti sopijakunnat turvaavat työllisyyspalveluiden lakisääteisten tehtävien riittävän rahoittamisen yhdenvertaisella tavalla kuntalain 8 §:n 3 momentin mukaisesti. Vuosittain laadittavassa työllisyyspalveluiden järjestämissuunnitelmissa arvioidaan riittävän rahoituksen tarve. Rahoitustarpeeseen vaikuttavat lakisääteisten tehtävien ja velvoitteiden hoitaminen sekä työnantajien ja työmarkkinoiden ennakoitavat tarpeet. Rahoituksen mitoituksessa ja talousarvion laadinnassa otetaan huomioon myös vastuu- ja muiden kuntien taloudellinen tilanne sekä työllisyysalueen yhteinen tavoitteenasettelu järjestämissuunnitelman mukaisesti.

Sopimuksessa on sovittu, että 1.1.2025 lähtien työllisyysalueen työllisyyspalveluiden nettokustannukset jaetaan 50 % sopijakuntien 18–64-vuotiaiden suhteellisten osuuksien perusteella ja 50 % sopijakuntien työttömien (laaja käsite) suhteellisten osuuksien perusteella. Suhteelliset osuuden määräytyvät sopijakuntien 18–64-vuotiaiden ja työttömien yhteismäärän perusteella. Laskennassa käytettävät tilastot perustuvat valtionvarainministeriön vahvistamiin kuntien peruspalveluiden valtionosuuden laskentatekijöihin.

Vuoden 2025 työllisyysalueen palveluiden toimeenpanossa on havaittu, että työvoimapalveluiden käytössä ja kohdennuksessa on eroja kuntien välillä. Suurimmat palvelukustannukset ja kustannuserot syntyvät palkkatukien käytöstä ja kohdentumista.

Osa työllisyysalueen sopijakunnista on esittänyt, että kustannusjakomallia kehitettäisiin siten, että nykyisen laskennallisen jakotavan rinnalle otettaisiin käyttöön aiheuttamisperiaate. Esitykset asiasta ovat tehneet Kittilän kunnalle sekä työllisyysalueen jaostolle ovat tehneet Muonion kunnanhallitus 9.10. 2025 sekä Pellon kunnanhallitus 21.10.2025.

Aiheuttamisperiaatteen mukaisesti kukin kunta vastaisi mahdollisimman pitkälti niistä kustannuksista, joita kunkin kunnan asiakkaille palveluina tarjotaan. Kustannusjakomallin muuttamisesta aiheuttamisperiaatteeseen on laadittu asiantuntija-analyysi, joka on esitetty työllisyysalueen kuntajohtajille ja työllisyysalueen johdolle. Selvityksen perusteella aiheuttamisperiaate suositellaan käyttöön vain rajattuihin palveluihin ja tarkoin ehdoin. Tunturi- Lapin ja Pellon työllisyysalueen koko ja järjestämisvastuun saaminen poikkeusluvalla edellyttävät, että kustannusjakomalli ei vaaranna palveluiden yhdenvertaisuutta eikä rahoitusperiaatteita.

Aiheuttamisperiaatteeseen siirtyminen vaatii yhteistoimintasopimuksen muuttamista.

Sopimusmuutoksella on tarkoituksenmukaista sopia aiheuttamisperiaatteen mahdollistavasta toimintatavasta sekä niistä periaatteista, joiden mukaan kustannusjakoa voidaan muuttaa. Sopimukseen ei kuitenkaan tulisi yksilöidä tai nimetä palveluita, jotka laskutetaan toteutuneisiin kuntakohtaisiin kustannuksiin perustuen. Tällä varmistetaan, että työvoimapalveluihin liittyvät mahdolliset lainsäädäntömuutokset eivät aina johtaisi yhteistoimintasopimuksen muutostarpeisiin sekä että tosiasiallinen järjestämisvastuu työllisyyspalveluista ja niiden rahoituksesta säilyy vastuukunnalla alkuperäisen sopimuksen mukaisesti.

Sopimusmuutoksista on tehty muutosesitys, joka on liitteenä
Mikäli kaikki sopimuskunnat hyväksyvät uuden sopimuksen sovellettavaksi 1.1.2026 lukien, siirryttäisiin 1.1.2026 alusta julkisten työvoimapalveluiden mukaisten työnantajille myönnettävien palkkatukien laskutuksessa aiheuttamisperiaatteeseen. Tämä tarkoittaa, että kaikki työllisyysalueelle maksuperusteella 1.1.2026 kirjatut kustannukset palkkatuista kohdennetaan sen kunnan kustannuksiksi, jonka kunnan asukas kustannuksen on aiheuttanut. Tässä noudatetaan seuraavia periaatteita:

- Kustannukset kohdennetaan palvelun kustannuksia aiheuttaneen henkilöasiakkaan työvoimaviranomaisen asiakastietojärjestelmässä olevan asuinkunnan perusteella. Selvyyden vuoksi työnantajan sijaintikunnalla ei ole tässä yhteydessä merkitystä.
- Kustannustieto kuntakohtaista laskutusta varten muodostetaan työvoimaviranomaisen yleisen avustusjärjestelmän maksatustietojen perusteella siten, että järjestely ei aiheuta merkittäviä ylimääräisiä hallinnointikustannuksia. Kuntakohtainen laskutus tapahtuu talousarvion perusteella laskutettavien laskennallisesti kohdennettavien kustannusten yhteydessä.
- Aiheuttamisperiaatteeseen siirtyminen ei saa vaarantaa palveluiden yhdenvertaisuutta ja kunkin kunnan tulee edelleen vastata palveluidensa rahoittamista kuntalain 8 §:n 3 momentin mukaisesti.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Kurula Timo

Päätösehdotus

Kittilän kunnanhallitus päättää:
1) esittää Kittilän kunnanvaltuustolle sekä Enontekiön, Muonion, Kolarin ja Pellon kunnanvaltuustoille yhteistoimintasopimuksen muuttamista pykälän oheisaineistona olevan luonnoksen mukaisesti.

2) esittää Kittilän kunnanvaltuustolle osana vastuukunnan talousarvioprosessia siirtymistä aiheuttamisperiaatteeseen 1.1.2026 lähtien palkkatukien osalta. Päätösesitys on ehdollinen ja vaatii, että kaikki sopimuskunnat päättävät sopimusmuutoksesta.

Päätös

Kunnanhallituksen jäsen Paula Nevalainen (työllisyysjaoston varajäsen) oli poissa kokouksesta klo 12:56 -13:20 esteellisenä esityslistan asian nro 3 ja tämän asian (§:t 425 ja 426) käsittelyn ajan. Kunnanvaltuuston 3. varapuheenjohtaja Jukka Poti (työllisyysjaoston jäsen) oli myös poissa kokouksesta esteellisenä esityslistan asian nro 3 ja tämän asian (§:t 425 ja 426) käsittelyn ajan klo 12:56 – 13:20.

Raili Fagerholm oli läsnä kokouksessa Teams-yhteyden kautta esityslistan asian nro 3 ja tämän asian (§:t 425 ja 426) käsittelyn ajan Paula

Nevalaisen varajäsenenä klo 13:00 – 13:20.

Työllisyysalueen johtaja Tero Hyttinen paikalla selostamassa esityslistan asiaa 3 ja tätä asiaa (§:t 425 ja 426) klo 13:00 – 13:20.

Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti kunnanjohtajan esityksen.